

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K
J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Václava Novotného a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **T. Z.,** zastoupena Mgr. Romanem Seidlerem, advokátem v Plzni, Na Jíkalce 13, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra,** Nad Štolou 3, Praha 7, o udělení azylu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 2. 2004, č. j. 24 Az 2268/2003 - 20,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

II. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem ze dne 26. 2. 2004, č. j. 24 Az 2268/2003-20, zamítl Krajský soud v Ostravě žalobu žalobkyně – stěžovatelky proti rozhodnutí žalovaného Ministerstva vnitra ČR ze dne 18.10.2003, č. j. OAM-5120/VL-11-12-TZ-2003, kterým byla zamítnuta jako zjevně nedůvodná žádost stěžovatelky o udělení azylu dle ust. § 16 odst. 1 písm. e) zák. č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v platném znění (dále jen „zákon o azylu“) a dále bylo rozhodnuto, že stěžovatelka nesplňuje důvody udělení azylu podle § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu.

Proti výše uvedenému rozsudku krajského soudu podala stěžovatelka včas kasační stížnost.

V kasační stížnosti stěžovatelka uvádí, že měla strach požádat o azyl v Polsku. Polsko, ačkoliv je demokratickou zemí, ji ztěží mohlo poskytnout bezpečí. Pro Ukrajinu je Polsko

sousední stát a pro ukrajinské občany tak není problém někoho v Polsku najít a ublížit mu tam. Stěžovatelka konstatuje, že žalovavý ani krajský soud neuvěřili tomu, že ji v zemi původu hrozí nebezpečí. Ukrajina je dle názoru stěžovatelky zemí, která není schopna chránit bezpečí svých občanů a policejní teror je zde stejný jako za období komunismu.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka uvádí, že krajský soud vycházel z předpokladu, že stěžovatelka přicestovala do ČR přes Polsko, které hodnotí jako bezpečnou třetí zemi ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 zákona o azylu. Stěžovatelka zdůrazňuje, že v správním řízení bylo zjištěno, že přes území Polska pouze projížděla, nikdy zde však nepobývala, jak má na mysli ustanovení § 2 odst. 2 zákona o azylu. Je dle názoru stěžovatelky nesprávné, jestliže soud odkazuje stěžovatelku se žádostí o poskytnutí azylu na Polsko.

Krajský soud má dále za to, že stěžovatelka ve správním řízení neuvedla žádné skutečnosti svědčící o tom, že by byla v zemi původu pronásledována z důvodů právně relevantních pro udělení azylu a proto žalovaný nepochybil, pokud žádost stěžovatelky zamítl jako bezdůvodnou.

Krajskému soudu stěžovatelka vytýká, že se tento nezabýval udělením azylu dle ustanovení § 14 zákona o azylu. Stěžovatelka opakovaně v řízení uváděla, že Ukrajinu opustila kvůli vyhrožování ze strany kamaráda jejího přítele, který je policista, a který se s ní chce sblížit. Tento muž ji zasahoval do soukromí a zneužíval pravomocí veřejného činitele, vyžadoval od ní, aby se dostavovala k výslechům ve věci trestního stíhání jejího přítele. V případě návratu se stěžovatelka obává o své zdraví a život, neboť tento muž by jí mohl ublížit, když by se cítil být ponížen tím, že v zájmu ochrany před ním požádala stěžovatelka o azyl v jiné zemi. S ohledem na skutečnost, že stěžovatelka vede v ČR spořádaný život, je na místě uvažovat o udělení humanitárního azylu.

Stěžovatelka si je vědoma toho, že účelem institutu azylu je poskytnout ochranu osobám pronásledovaným v zemi původu pro důvodu předjímané zákonem o azylu a že jej nelze využít jako prostředku pro legalizaci pobytu na území ČR. Nelze však nevidět, že jestliže by stěžovatelka postupovala při získání povolení k pobytu na území ČR v souladu se zákonem č. 326/1996Sb. o pobytu cizinců, musela by tak učinit na území Ukrajiny, kde byla vystavena nebezpečí újmy na svém zdraví. Stěžovatelka je přesvědčena, že dosavadním životem v ČR dává záruku toho, že pro Českou republiku nepředstavuje bezpečnostní riziko, jestliže by jí byl udělen humanitární azyl.

Se shora uvedených důvodů se stěžovatelka domnívá, nenapadené rozhodnutí je stiženo nezákonností spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení (§ 103 odst. 1 písm. a s. ř. s.), týkající se splnění zákonem stanovených podmínek pro udělení azylu.

Na základě výše uvedeného navrhuje zrušení napadeného rozhodnutí soudu a vrácení věci k dalšímu řízení. Současně stěžovatelka podává návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti ve smyslu ust. § 107 s. ř. s.

Žalovaný se k podané kasační stížnosti vyjádřil dne 28. 6. 2004, kdy ve svém podání popřel oprávněnost kasační stížnosti, odkázal na správní spis, zejména na vlastní podání a výpovědi stěžovatelky. Navrhuje kasační stížnost zamítnout.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu důvodů uplatněných kasační stížností, vyšel přitom z právního stavu platného v době vydání napadeného rozhodnutí (§ 75 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně. Navíc je žadatel chráněn před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku - takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně) – ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatele žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Z předloženého spisového materiálu Nejvyšší správní soud zjistil, že řízení o udělení azylu bylo zahájeno dne 9. 10. 2003 na základě žádosti, v níž stěžovatelka uvedla, že je ukrajinské národnosti, pravoslavného vyznání, nikdy nebyla členkou žádné politické strany. Dále vypověděla, že její přítel byl před dvěma roky zadržen policií a následně uvězněn. Od té doby se o ni začala zajímat policie. Kdykoli ve městě došlo k jakémukoliv incidentu, byla policií obtěžována a ve věci vyslýchána. Domnívá se, že tuto skutečnost má na svědomí přítelův známý, který je policistou, a který o ni měl zájem. Tento policista ji taktéž odebral občanský a řidičský průkaz. Před rokem byla přijata na vysokou školu v Ch. a letos byla bez udání důvodu vyloučena. Protože se obávala dalšího jednání policistů a především přítelova známého, rozhodla se vlast opustit a odjet do ČR.

V průběhu pohovoru konaného za účasti tlumočníka z ruského jazyka stěžovatelka výše uvedené důvody odchodu z vlasti potvrdila. Dále sdělila, že z Ukrajiny odjela mikrobusem 21. nebo 22. 9. 2003 a přes Polsko přijela do ČR. V průběhu cesty po příjezdu na ukrajinsko - polskou hranici musela z mikrobusu vystoupit a projít kontrolním stanovištěm. Po provedené pasové kontrole pokračovala v cestě přes Polsko do ČR. Na dotaz žalovaného, proč o azyl nepožádala již v Polsku, odvětila, že měla vízum do ČR.

Žalovaný na základě provedeného správního řízení vydal dne 18. 10. 2003 rozhodnutí, kterým žádost stěžovatelky o udělení azylu zamítl jako zjevně nedůvodnou v souladu s ustanovením § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu, neboť v daném případě stěžovatelka přicházela z Polska, tedy státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi. V odůvodnění svého rozhodnutí žalovaný citoval ustanovení § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu, jakož i § 2 odst. 2 téhož zákona obsahující definici bezpečné třetí země. Z výpovědí stěžovatelky dospěl žalovaný k závěru, že stěžovatelka před vstupem do ČR pobývala na území bezpečné třetí země – Polska, a měla reálnou možnost za situace, kdy přišla při hraničních kontrolách do styku s polskými orgány, požádat o azyl již v této zemi.

Stěžovatelka rozhodnutí žalovaného napadla žalobou. V této vytkla žalovanému porušení celé řady procesních ustanovení, zároveň uvedla, že je přesvědčena, že splňuje

podmínky pro udělení azylu dle ustanovení § 12 zákona o azylu, resp. minimálně pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona a má taktéž za to, že pro aplikaci ustanovení § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu nebyly splněny zákonné podmínky.

Krajský soud v Ostravě žalobu zamítl kasační stížností napadeným rozsudkem. Krajský soud neshledal namítané porušení procesních ustanovení a dospěl k závěru, že skutkový stav byl zjištěn správně, žalovaný v souladu se zákonem zamítl žádost stěžovatelky o udělení azylu s odkazem na ustanovení § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu jako zjevně nedůvodnou, neboť stěžovatelka měla reálnou možnost o azyl požádat již v Polsku.

Výše uvedený rozsudek napadla stěžovatelka včas kasační stížností.

V kasační stížnosti stěžovatelka uplatňuje stižní důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., když namítá nesprávné právní posouzení otázky soudem v předcházejícím řízení.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Tvrzená nezákonnost, spočívající v nesprávném právním posouzení věci soudem v předcházejícím řízení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikována nesprávná právní věta, popř. je sice aplikována správná právní věta, ale tato je nesprávně vyložena. Vztah mezi skutkovým zjištěním a právním posouzením lze charakterizovat tak, že jde o aplikaci právní normy na konkrétní případ nebo situaci.

Tvrzenou nezákonnost podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. spatřuje stěžovatelka v nesprávném posouzení splnění podmínek pro udělení azylu.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že podle ustanovení § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu (které v souzené věci žalovaný aplikoval) se žádost o udělení azylu zamítne jako zjevně nedůvodná, jestliže žadatel přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, nebude-li prokázáno, že v jeho případě tento stát za takovou zemi považovat nelze. Legální definici bezpečné třetí země obsahuje ustanovení § 2 odst. 2 citovaného zákona, podle něhož se takovouto zemí rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

Naplnění podmínek pro zamítnutí žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné dle ustanovení § 16 zákona o azylu vylučuje posouzení žádosti podle § 12 téhož zákona. Pokud v řízení vyplyne nepochybná skutečnost, taxativně uvedená v § 16 odst.1 písm. e) zákona o azylu, totiž, že žadatel o azyl přichází z bezpečné třetí země, jsou důvody pro udělení azylu, které žadatel uváděl v průběhu řízení, nerozhodné. V daném případě správní orgán rozhodne konečným způsobem ve věci bez toho, aby zjišťoval existenci některého z důvodů pro udělení azylu dle § 12 zákona. Za takové situace, i kdyby správní orgán shledal, že žadatel byl v zemi původu skutečně pronásledován z politických důvodů, nezakládalo by to jeho právo na udělení azylu, jestliže přichází do České republiky z bezpečné třetí země.

V daném případě bylo hodnověrně zjištěno, že stěžovatelka do České republiky přicestovala mikrobusem jedoucím přes Polsko. Při hraniční kontrole byly stěžovatelce zkontrolovány pracovníky polské pohraniční služby doklady, přičemž cestující přišli s těmito představiteli polské veřejné moci do přímého osobního kontaktu. Stěžovatelka tedy objektivně mohla požádat o azyl při kontaktu s pohraničními orgány. Navíc sama v pohovoru výslovně neuvedla, že by ji nějaká objektivní skutečnost bránila požádat o azyl již v Polsku. Do ČR pokračovala proto, že zde měla vízum.

Pro posouzení zjevné nedůvodnosti žádosti o udělení azylu je přitom rozhodující skutkový stav v okamžiku vydání rozhodnutí správního rozhodnutí. V důsledku této skutečnosti nemohl Nejvyšší správní soud přihlédnout k tvrzení stěžovatelky, že v Polsku o azyl nepožádala, neboť měla strach, když Polsko je sousední zemí Ukrajiny a pro ukrajinské občany není problém někoho v Polsku vyhledat a ublížit mu tam, neboť toto tvrzení neuvedla stěžovatelka v průběhu celého správního řízení a naopak je poprvé použila až v kasační stížnosti. Ke skutečnostem, které stěžovatelka uplatnila až poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí, Nejvyšší správní soud podle ust. § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlíží.

Navíc předmětná skutková tvrzení stěžovatelky, osvětlující skutečnost, proč o azyl nepožádala v Polsku, mají povahu subjektivního hodnocení Polska jako nebezpečné země, které však nemá vliv na skutečnost, že stěžovatelka mohla bez objektivních překážek požádat o udělení azylu již v Polsku, a to v průběhu celní a pasové kontroly na státních hranicích. Stěžovatelčiny důkazy nepodložené domněnky ohledně možného pronásledování ze strany ukrajinských osob na území Polska jsou ve vztahu k hodnocení Polska jako bezpečné třetí země dle zákona o azylu, bezvýznamné. Při hodnocení státu, ve kterém stěžovatelka před vstupem do ČR pobývala, je žalovaný povinen vycházet z legální definice bezpečné třetí země zakotvené v ustanovení § 2 odst. 2 zákona o azylu. Své povinnosti žalovaný, stejně tak i soud v odůvodnění svého rozsudku, dostáli. Ze spisového materiálu vyplývá, že žalovaný i krajský soud se dostatečně podrobně a přesvědčivě vypořádaly s tím, že Polsko je bezpečnou třetí zemí, respektující základní práva a svobody a demokratické principy právního státu. S jejich závěry se Nejvyšší správní soud ztotožňuje.

S tvrzením stěžovatelky, že nenaplnila definici ustanovení § 2 odst. 2 zákona o azyl, když v Polsku nepobývala, ale pouze Polskem projížděla, se Nejvyšší správní soud neztotožňuje. Termín „pobýval“ není v zákoně definován a taktéž zákonodárce neupravil délku jeho trvání ani vazbu na stěžovatelem uváděné povolení k trvalému či přechodnému pobytu.

Nejvyšší správní soud je nucen trvat na výkladu pojmu „projíždí“, tak jak jej judikoval ve svém rozsudku ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 2 Azs 5/2003 (publ. jako č. 18/2003 Sb. NSS), kde uvedl: *„Pojem „projíždí“ příslušnou zemí ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, v původním znění je nutno vykládat zúženě, a to z důvodu podstaty a smyslu celého azylového řízení, do značné míry založeného na principu, že cizinec pronásledovaný za uplatňování politických práv a svobod ve své vlastní zemi má o azyl požádat vždy již v první zemi, v níž má reálnou příležitost tento status obdržet nejdříve a v níž budou garantována jeho základní práva a svobody. Touto zemí je zpravidla tzv. bezpečná třetí země ve smyslu § 2 citovaného zákona. Rozhodujícím kritériem pro posuzování toho, zda cizinec bezpečnou třetí zemí pouze projížděl, je skutečnost, zda v této bezpečné zemi měl reálnou možnost požádat o udělení azylu či nikoliv. Subjektivní právo na azyl je právem na nezbytnou ochranu před pronásledováním v zemích původu, nikoliv však právem vybrat si zemi, v které žadatel o azyl bude chtít toto své právo uplatnit.“*

Ani v daném případě není důvodu se od výše uvedeného názoru odchýlit. Azylové zákonodárství České republiky je totiž třeba vidět i v kontextu tendence právních úprav azylu v jiných srovnatelných demokratických evropských zemích, které rovněž vnímají právo na azyl jako právo na nezbytnou ochranu před pronásledováním v zemích původu. Jeho smyslem totiž není přiznání práva, které by zahrnovalo možnost výběru jiné konkrétní země, v níž tato osoba bude pokládat za nejvhodnější o azyl žádat, ale poskytnutí takového stupně ochrany, který lze pro takovou osobu v dané situaci považovat za nezbytný, a který spočívá v možnosti získání okamžité legální záštity před riziky vyplývajícími z pronásledování. Proto osoba, které je této okamžité záštity třeba, má o azyl povinnost požádat již v okamžiku, kdy ji tento způsob záštity může být poskytnut nejdříve, tj. již v první zemi, kde má reálnou příležitost obdržet takový nezbytný stupeň ochrany. Již v takové zemi totiž budou garantována základní práva a svobody této osoby. Proto je tak třeba za rozhodující kritérium pro posuzování toho, zda cizinec bezpečnou třetí zemí pouze projížděl, považovat skutečnost, zda v této bezpečné zemi měl faktickou možnost o udělení azylu požádat, či nikoli.

Taktéž námitka stěžovatelky, spočívající v kritice postupu soudu, který se nevypořádal s otázkou udělení humanitárního azylu dle ustanovení § 14 zákona o azylu, není na místě. Předmětná námitka stěžovatelky by byla právně relevantní pouze v případě, kdyby žalovaný rozhodoval o udělení azylu dle ustanovení § 12 zákona o azylu a zkoumal stěžovatelčiny důvody opuštění vlasti ve vztahu k naplnění zákonných podmínek pro udělení azylu. K tomu ovšem v projednávané věci nedošlo. Pokud je návrh na zahájení řízení o udělení azylu zamítnut podle ustanovení § 16 zákona o azylu jako zjevně nedůvodný, není nutné současně rozhodovat o splnění podmínek podle § 12 cit. zákona a na místě není ani výrok podle §§ 13,14 zákona o azylu, odvozovaný od negativního výroku opírajícího se o ustanovení § 12. Proto považuje Nejvyšší správní soud výrok žalovaného o neudělení azylu dle ust. § 13 a § 14 zákona o azylu za nadbytečný. Nepříslušelo-li o relevantních důvodech pro udělení azylu rozhodovat žalovanému, nemohla být tato skutečnost přezkoumávána ani soudem. Navíc je soud vázán při přezkumu rozhodnutí žalobními námitkami a stěžovatelka výrok o neudělení humanitárního azylu před soudem nenapadla.

Nejvyšší správní soud s ohledem na shora uvedené neshledal naplnění stěžovatelkou uplatňovaného důvodu kasační stížnosti podle ust. § 103 odst.1 písm. a) s. ř. s. a proto podanou kasační stížnost podle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Protože stěžovatelka neměla v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s.). Žalovanému Ministerstvu vnitra ČR, které bylo v řízení úspěšné, náklady řízení nevznikly, respektive je neúčtovalo, a proto rozhodl soud o nákladech řízení, jak výše uvedeno.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. března 2005

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu